

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОРПОРАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ
ТА ОЛІЄЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті зроблено порівняльний аналіз ефективності виробництва та врожайності соняшнику в агрохолдингах і незалежних підприємствах, а також наведено компанії-експортери української соняшникової олії та аграрні компанії-виробники соняшнику. Проведено аналіз динаміки змін площі сільгоспугідь і виробництва валової сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: агрохолдинг, корпоратизація, сільськогосподарські підприємства.

Summary. The article made a comparative analysis of production efficiency and yield of sunflower in agricultural holdings and independent enterprises, as well as the companies-exporters of Ukrainian sunflower oil and agricultural companies-producers of sunflower. The analysis of dynamics of change of farmland area and gross production of agricultural products.

Key words: agricultural holding, establishment of corporations, agricultural enterprises.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день постає питання корпоратизації олієжирової галузі, тому є потреба в проведенні порівняльного аналізу ефективності виробництва та врожайності соняшнику в агрохолдингах і незалежних підприємствах. Для цього потрібно виокремити основних виробників та експортерів соняшнику зокрема і олієжирової продукції в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням оцінки корпоративного розвитку аграрного виробництва присвячені праці зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Чендлера, С. Майстро, Р. Саблука та ін.

Метою статті є дослідження ефективності корпоратизації виробництва соняшнику та олієжирової продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна одна з небагатьох країн Європи, що володіє такою високою концентрацією сільськогосподарських земель — понад 70 % від загальної території

60,4 млн. га. При цьому розораність сільгоспугідь також є рекордно високою — 78 %. Динаміка змін площі сільгоспугідь за категоріями господарств на початок року наведена в табл. 1.

Згідно з офіційними даними, обсяг валової продукції сільського господарства України в 2013 році склав 252,8 млрд. грн., у тому числі продукція рослинництва — 175,9 млрд. грн., продукція тваринництва — 76,9 млрд. грн. (табл. 2). У 2012 р. великі аграрні компанії виробили п'яту частину всієї аграрної продукції України — 20,7 %, або 46,3 млрд. грн.

Структура виробництва валової продукції у 2013 році наведена на рис. 1.

Оцінимо діяльність сільськогосподарських підприємств та агрохолдингів у галузі рослинництва за видами продукції.

У 2012 році у холдингах під посіви соняшнику було відведено 787 тис. га. Валовий збір склав 1,395 млн. тонн, або 16,6 % урожаю в Україні при середній врожайності 18,1 ц/га. Порівняно з 2011

Таблиця 1

Динаміка змін площі сільгоспугідь за категоріями господарств, тис. га [1]

Категорії	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
						тис. га	% до пашні
Сільськогосподарські підприємства	21047	21019	20864	20590	20499	20666	93,9
у т. ч. фермерські господарства	3945	4016	4014	4012	4079	4173	95,2
Господарства населення	15708	15585	15690	15898	15984	15815	73,6
у т. ч. для товарного виробництва	9173	9091	9214	9412	9472	9281	-

© Н. В. Рунчева, А. С. Бритвенко, 2016

Бібліографія ДСТУ:

Рунчева Н. В. Ефективність корпоратизації виробництва соняшнику та олієжирової продукції в Україні / Н. В. Рунчева, А. С. Бритвенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2016. — № 2 (34). — С. 28–32.

References (APA):

Runcheva, N. V. & Brytvenko, A. S. (2016). Efektyvnist' korporatyzacii vyrobnyctva sonjashnyku ta olijezhyrovoi produkciji v Ukraini [Efficiency of corporational of production of sunflower and butterfat products is in Ukraine]. *Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 2 (34), 28–32 (in Ukr.).

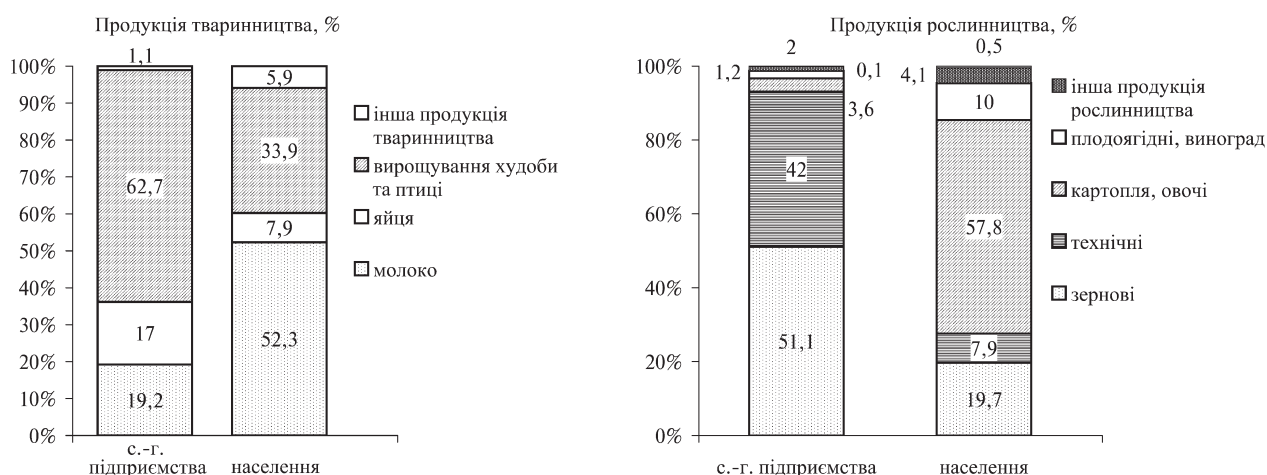

Рис. 1. Структура виробництва валової продукції у 2013 році [2]

Таблиця 2

Динаміка виробництва валової сільськогосподарської продукції [2]

Рік	Усього		Продукція рослинництва		Продукція тваринництва	
	млрд. грн.	с.-г. підприємства, %	млрд. грн.	с.-г. підприємства, %	млрд. грн.	с.-г. підприємства, %
2000	151,0	38,4	92,8	49,3	58,2	21,0
2005	179,6	40,5	114,5	48,6	65,1	26,2
2006	184,1	42,8	116,6	50,7	67,5	29,2
2007	172,1	43,2	106,0	50,1	66,2	32,3
2008	201,6	50,3	136,3	58,0	65,3	34,4
2009	197,9	48,6	129,9	54,9	68,0	36,7
2010	194,9	48,3	124,6	53,6	70,3	38,8
2011	233,7	51,8	162,4	56,7	71,3	40,6
2012	223,3	50,7	149,2	55,0	74,0	41,8
2013	252,8	54,0	175,9	58,6	76,9	43,5

роком врожайність соняшнику в холдингах знизилась на 9,4 %. У незалежних сільгоспдприєм-

ствах врожайність знизилась на 8,6 %, склавши 17,2 ц/га (рис. 2).

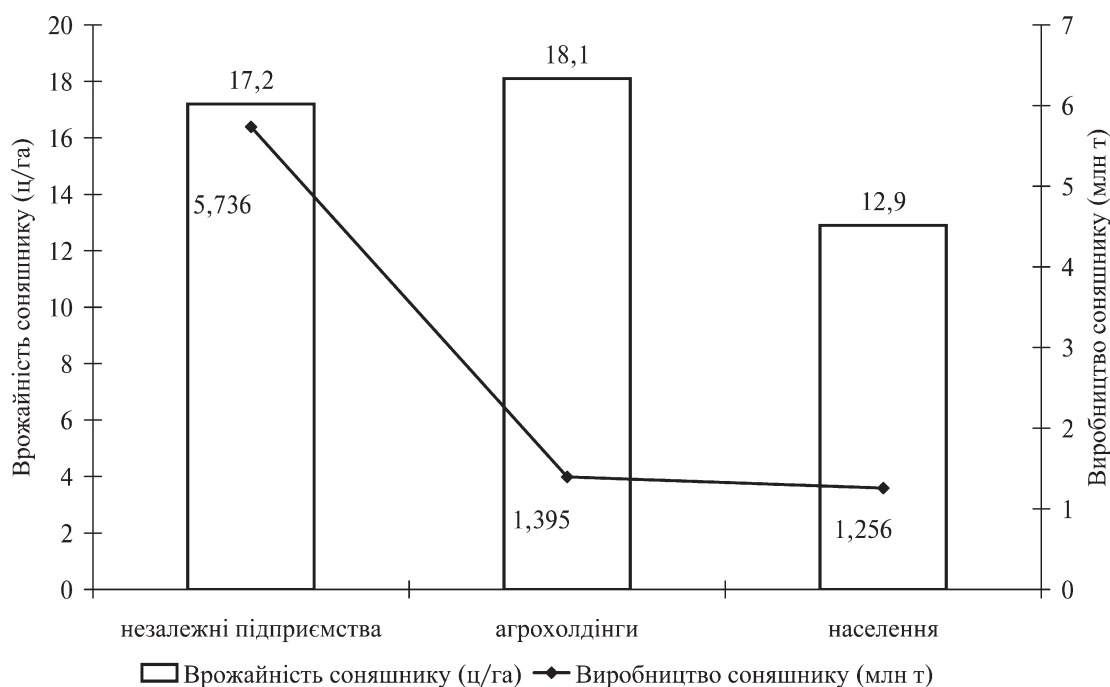

Рис. 2. Виробництво та врожайність соняшнику за видами господарств [3]

ТОП-15 аграрних компаній зібрали в 2012 році 824,9 тис. тонн соняшнику — 59 % усього виробництва в агрохолдингах (рис. 3).

Порівняльний аналіз ефективності виробництва соняшнику в агрохолдингах та незалежних підприємствах за 2012 р. наведено у табл. 3.

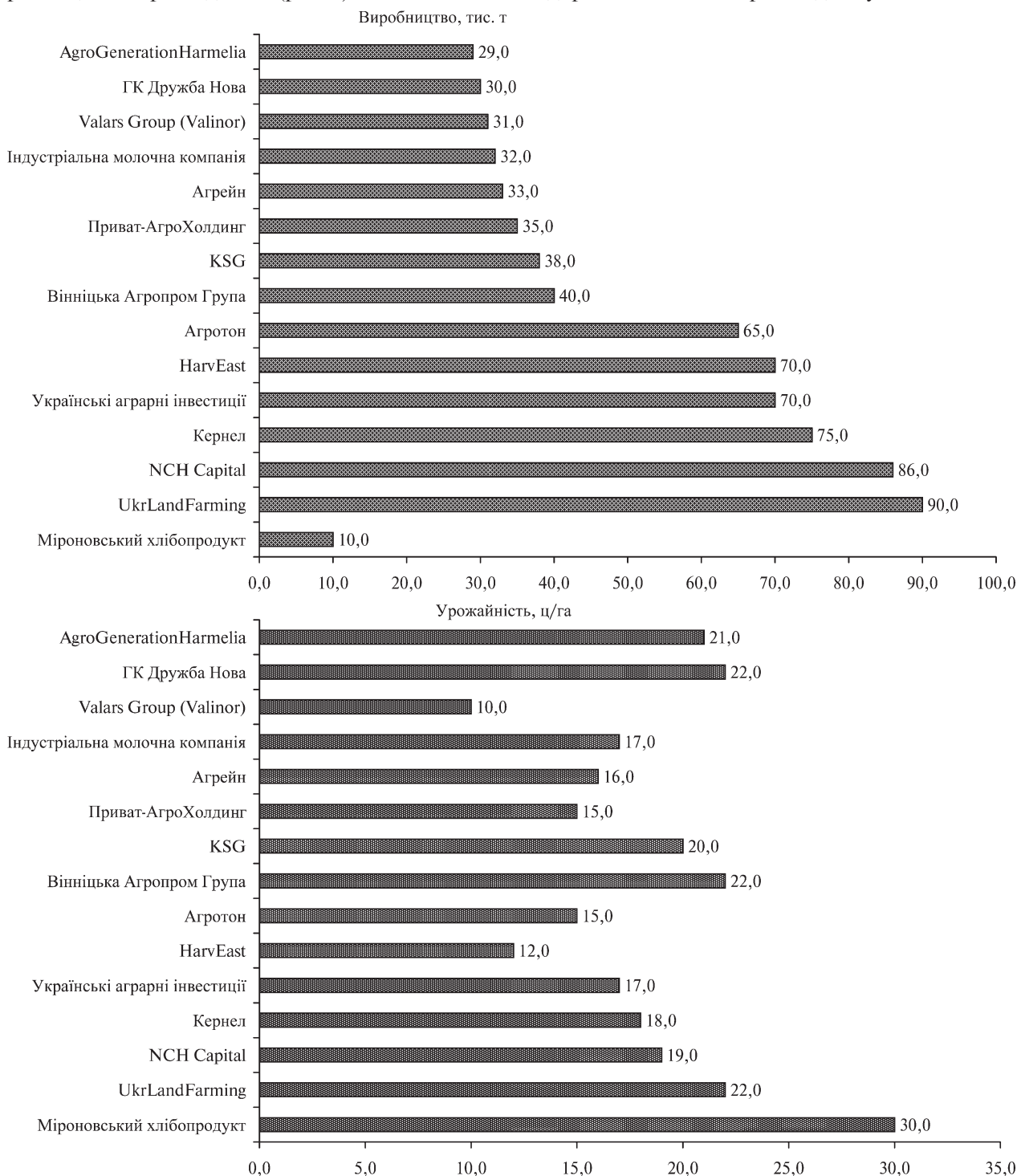

Рис. 3. Показники ТОП-15 аграрних компаній-виробників соняшнику [3]

Кореляційне поле залежності виробничих витрат та урожайності при виробництві соняшнику у 2012 р. наведено на рис. 4.

За підсумками 9 місяців 2013/2014 маркетингового року (МР) в Україні проведено 3,5 млн. т масла нерафінованого. Зокрема виробництво соняшникової олії досягло 3,48 млн. т, що на 22 %

більше, ніж у минулому маркетинговому сезоні. При цьому продовжується нарощування експорту соняшникової олії. У травні 2014 р. експорт соняшникової олії досяг рекордної за всі роки відмітки в 510,5 тис. т, що перевищує експорт травня 2013 р. (299 тис. т) на 70,7 %. За підсумками 9 місяців 2013/2014 МР експортовано 3,16 млн. т со-

Ефективність виробництва соняшнику в агрохолдингах та незалежних підприємствах

Показники	Показники агрохолдингів	Незалежні підприємства	
		в середньому	Великі господарства (> 10 тис. га)
Урожайність, ц/га	18,3	18,2	19,5
Виробнича собівартість, грн./ц	229,8	221,6	222,6
Виробничі витрати на 1 га, грн.	4212,1	4034,0	4333,6
Ціна реалізації, грн./ц	362,3	358,2	363,7
Рентабельність, %	30,2	51,0	46,1
Доход на 1 га	1689,1	2431,8	1913,9

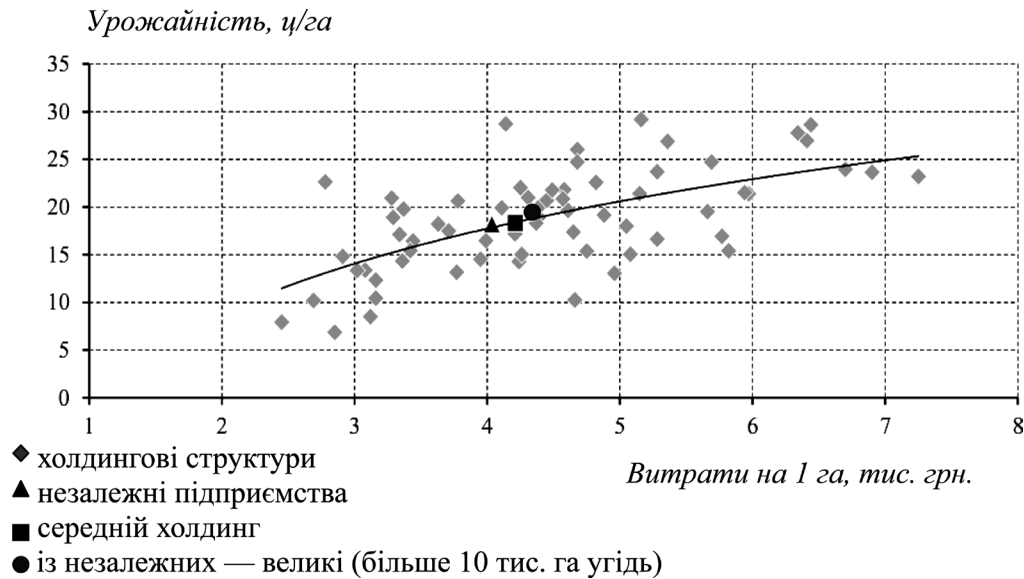

Рис. 4. Залежність виробничих витрат та врожайності при виробництві соняшнику [4]

няшникової олії проти 2,56 млн. т за відповідний період минулого МР (зростання на 23,4 %). Основними компаніями-експортерами української соняшникової олії залишаються «Кернел-трейд», «Креатив» і «Каргіл» (рис. 5).

Таким чином, за розмірами землекористування в Україні зберігається тенденція до консолідації використовуваних ресурсів. Питома вага підприємств, що оброблюють понад 3 тис. га, за останні п'ять років збільшилася з 34,8 % до 38,8 %,

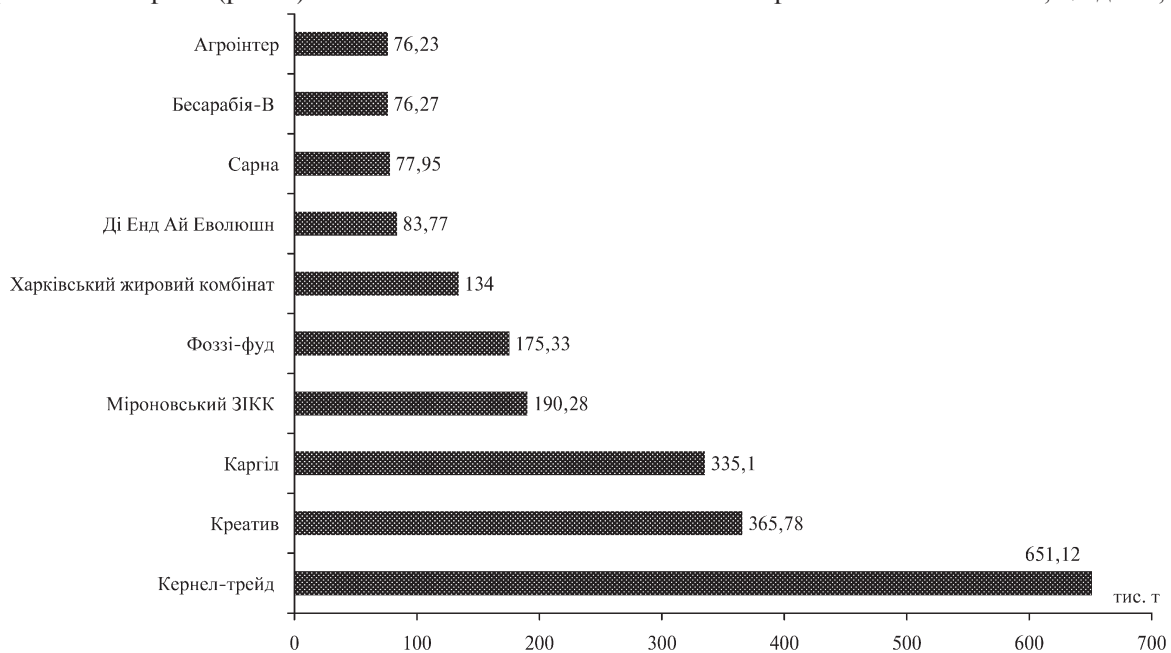

Рис. 5. ТОП 10 компаній-експортерів української соняшникової олії [5]

і найбільш вірогідне збереження цієї тенденції в середньостроковій перспективі.»

У структурі фактичного землекористування 70 % займають сільськогосподарські підприємства. У теперішній час як мінімум 1,5 млн. га родючих земель в Україні не беруть участь у виробництві аграрної продукції або задіяні в тіньовому аграрному ринку. За експертними оцінками, під контролем агрохолдингів у 2014 році знаходилось 5,85 млн. га, або майже 28 % усіх сільськогосподарських угідь, що перебувають у використанні сільськогосподарських підприємств.

Висновок. Отже, як показує проведений аналіз, за обсягами виробництва багатьох видів сільськогосподарських культур та показниками їх врожайності корпоративні структури випереджають господарства населення та фермерські господарства, а найвищі показники мають великі агропідприємства, такі як «Кернел-трейд», «Креатив» і «Каргіл» та ін.

Література

1. Ведение аграрного бизнеса в Украине. — К. : УКАБ, 2014. — С. 39.
2. Найбільші агрохолдинги України [Електронний ресурс] // Дослідження агентством AgriSurvey найбільших виробників рослинницької і тваринницької продукції серед

аграрних холдингів. — К., 2014. — Режим доступу : http://ucab.ua/files/Survey/Largest_Agriholdings/Agriholdings2014ua_demo.pdf.

3. Крупнейшие агрохолдинги Украины 2013 // Исследование агентством AgriSurvey крупнейших производителей растениеводческой и животноводческой продукции среди аграрных холдингов. — К., 2014.

4. Межі вибірки — реалізовано більше 50 % виробленої продукції [Електронний ресурс].— Режим доступу : <http://www.ukroilprom.org.ua>.

5. Складено за даними асоціації «Укроліяпром» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. — Режим доступу : <http://www.ukroilprom.org.ua>.

References

1. *Vednyehy ahramoho byznesa v Ukrainy* [Agrarian business in Ukraine] (2014). — Kyiv (in Russ.).

2. *Naibilshi ahrokhodynhy Ukrainy* [The largest agricultural holdings of Ukraine] Researches of the Agency AgriSurvey of the largest producers of crop and livestock production among agricultural holdings (2014). Retrieved from: http://ucab.ua/files/Survey/Largest_Agriholdings/Agriholdings2014ua_demo.pdf (in Ukr.).

3. *Krupneishye ahrokhodynhy Ukrainy 2013* [The largest agricultural holdings of Ukraine 2013] Research of the Agency AgriSurvey of the largest producers of crop and livestock production among agricultural holdings (2014). — Kyiv (in Russ.).

4. *Mezhi vybirky — realizovano bilshhe 50 % vyroblenoi produktsii* [The sampling frame is implemented more than 50 % of production]. Retrieved from: <http://www.ukroilprom.org.ua>

5. *Skladeno za danymy asotsiatsii «Ukroliiaprom»* [Compiled according to the Association «Ukroliiaprom»]. Retrieved from: <http://www.ukroilprom.org.ua>.